

Status	Datum vergadering Gedeputeerde Staten	Eindtermijn
Openbaar	6 februari 2024	n.v.t.

Onderwerp

Beantwoording van de Statenvragen 4037 van FvD over de ondertekening brandbrief klimaat door ambtenaren in Zuid-Holland.

Advies

1. Vast te stellen de beantwoording van de Statenvragen 4037 van FvD over de ondertekening brandbrief klimaat door ambtenaren in Zuid-Holland.
2. Vast te stellen de publiekssamenvatting bij de beantwoording van de Statenvragen 4073 van FvD over de ondertekening brandbrief klimaat door ambtenaren in Zuid-Holland.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om de beantwoording van vraag 3 aan te passen in die zin dat hieruit blijkt dat met de ambtenaren in gesprek zal worden gegaan ter vergroting van de bewustwording rondom de impact van in publiek gedane uitingen als ambtenaar van de Provincie.

Bijlagen

1. Beantwoording Statenvragen 4037 – ondertekening brandbrief klimaat door ambtenaren in Zuid-Holland
2. Handreiking Ambtenaar en grondrechten - Ruimte én beperkingen

1 Toelichting voor het College

Het is niet onbekend dat polarisatie in onze samenleving is toegenomen. Iedereen vindt van alles en men voelt steeds meer de neiging zich uit te spreken over maatschappelijke kwesties, ook ambtenaren hebben die neiging. We zien een opmars van het zogenoemde ambtelijk activisme. In hoeverre is dit toelaatbaar en wanneer wordt er een grens overschreden?

Het antwoord hierop is niet eenvoudig te geven en blijft afhankelijk van diverse omstandigheden waarbij verschillende factoren meewegen.

Voorop staat dat grondrechten een groot goed zijn. Vrijheid van meningsuiting (waar het in deze kwestie om gaat) is een grondrecht van iedere burger en dus ook van een ambtenaar. Hierbij moeten ambtenaren zich – anders dan de ‘gewone’ burger - houden aan de Ambtenarenwet. Het ventileren van een persoonlijke mening wordt voor een ambtenaar begrensd door artikel 10 van de Ambtenarenwet: De ambtenaar onthoudt zich van het openbaren van gedachten of gevoelens of van de uitoefening van het recht tot vereniging, tot vergadering en tot betoging, indien door de uitoefening van deze rechten de goede vervulling van zijn functie of de goede functionering van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met zijn functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd.

De genoemde brandbrief is op 3 oktober 2023 aangeboden aan de Tweede Kamer en is ondertekend via de website klimaatcoalitie.org. Een deel van de ondertekenaars is werkzaam bij de provincie Zuid-Holland. Zij hebben met voor- en achternaam ondertekend en daarachter staat provincie Zuid-Holland. In de brandbrief worden zorgen geuit over het tempo waarin de klimaat- en ecologische crisis wordt bestreden door het kabinet en de Tweede Kamer. Het overheidshandelen op dit onderwerp wordt bekritiseerd. Zo wordt opgeroepen om het verzet tegen de Europese Natuurherstelwet te staken en om per direct alle fossiele subsidies en belastingkortingen volledig af te schaffen. Er wordt opgeroepen tot urgente uitvoering van reeds genomen besluiten. Gedachten en gevoelens worden aldus geuit. Er is kritiek op het gevoerde beleid van de overheid, een overheid waarvan de provincies een onlosmakelijk onderdeel uitmaken.

Vervolgens is het in dit specifieke geval de vraag of door het openbaren van de gedachten en gevoelens zoals verwoord in de brandbrief, de goede vervulling van de functie of de goede functionering van de provincie Zuid-Holland (de openbare dienst) niet in redelijkheid is verzekerd. De ambtenaren die met naam en toenaam herleidbaar zijn tot de provincie Zuid-Holland hebben er kennelijk bewust voor gekozen om dit niet anoniem te doen in tegenstelling tot andere medeondertekenaars van de brandbrief. Een check van het profiel op Binnenplein van een aantal ondertekenaars laat zien dat zij op enigerlei wijze, de een meer direct dan de ander, iets van doen hebben met natuur, milieu, klimaat. Zijn er nu vraagtekens of zij in staat zijn tot een voldoende objectieve functievervulling? Die vraag is op dit moment niet te beantwoorden. Hiervoor zou per medewerker onder meer moeten worden gekeken hoe groot de afstand is tussen de functie van de betrokken ambtenaar en het beleidsterrein waarover de uitlatingen zijn gedaan. De heersende opvatting is dat hoe dichter de ambtenaar op een onderwerp zit, hoe minder kritisch deze zich naar buiten toe kan uitlaten. Verwacht wordt dat de ambtenaar zich eerst intern uitspreekt.

De andere vraag is of een goed functioneren van de provincie Zuid-Holland door deze brandbrief is geschaad? De aantasting van het goede functioneren van de provincie moet in ieder geval behoorlijk ingrijpend zijn alvorens de uitingsvrijheid van de ambtenaar kan worden ingeperkt. Op dit moment is niet vast te stellen of hiervan sprake is. Wat wel vaststaat is dat er in ieder geval geen directe kritiek

is geuit op het handelen van de eigen provincie. De opvatting is dat je als ambtenaar onpartijdig en in dienst van het algemene belang werkt. Uiteindelijk heb je uit te voeren wat door de politiek of het bestuur (democratisch) is besloten. Bestuurders moeten blind kunnen vertrouwen op voldoende draagvlak van hun ambtenaren om het afgesproken beleid uit te voeren. Kunnen zij dat niet dan ligt daar een afbreukrisico voor het (provinciaal) bestuur.

Los van hetgeen uit artikel 10 van de Ambtenarenwet volgt, wordt van iedereen die werkt bij of voor de provincie Zuid-Holland integer gedrag verwacht. Met de ambtseed zweren of beloven we om ons te gedragen zoals een goed ambtenaar betaamt. Ook dien je je op grond van het Burgerlijk Wetboek te gedragen als goed werknemer. Binnen onze organisatie kennen we meer specifiek de Gedragscode Ambtelijke Integriteit en de nota 'integriteit is van ons allemaal'. Hierin worden de integriteitsnormen beschreven. Onze gedragsregels rondom gebruik van social media schrijven voor dat de medewerker zich bewust moet zijn van zijn positie en zorgvuldig, onkreukbaar en betrouwbaar moet omgaan met sociale media. De ambtenaar is ambassadeur van de provincie Zuid-Holland. De brandbrief is - voor zover bekend- niet direct verspreid via social media, maar is wel te raadplegen via de website klimaatcoalitie.org en aangehaald in diverse artikelen over het onderwerp de ambtenaar en diens grondrechten.

Kort gezegd komt het erop neer dat iedere ambtenaar van de provincie Zuid-Holland zich bij iedere persoonlijke uitlating via welk medium dan ook bewust moet zijn van haar of zijn positie en de consequenties daarvan vooraf moet overwegen. Hoewel de bewustheid van de positie in de brandbrief wordt aangehaald, lijkt het erop dat de ambtenaren niet van mening zijn dat zij zich door de ondertekening mogelijk op glad ijs begeven. Het advies aan de organisatie is om:

1. Het gesprek hierover met de medewerkers in kwestie aan te gaan. Een gesprek tussen leidinggevende en betreffende medewerkers is voldoende. Het goede functioneren van de provincie is door de uitlating niet geschaad en dus houdt het geen stand het grondrecht vrijheid van meningsuiting in te perken. Daarom is er thans geen reden over te gaan tot een berisping of schriftelijke waarschuwing.
2. Een richtlijn voor de ambtelijke organisatie Provincie Zuid-Holland op te stellen in lijn met de handreiking van het Rijk. Het is evident dat de bewustwording van de mogelijke impact van uitlatingen als deze moet worden vergroot en niet alleen bij de betreffende ondertekenaars, maar in de gehele ambtelijke organisatie.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag exclusief BTW	: n.v.t.
Programma	: Ambitie 8 - Bedrijfsvoering -Financiën en Organisatie
Financiële risico's	: n.v.t.

Juridisch kader

N.v.t.

2 Voorafgaande besluitvorming

N.v.t.

3 Proces

De beantwoording van de Statenvragen is afgestemd met de arbeidsjuristen, de provinciesecretaris en de portefeuillehouder Personeel en Organisatie.

4 Participatie en rolneming

N.v.t.

5 Communicatiestrategie

In eerste instantie wordt uitgegaan van een reactieve communicatiestrategie. Er wordt daarnaast een communicatielijns uitgewerkt, die afhankelijk van de situatie ingezet kan worden.